

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PETI ODJEL

PREDMET ŠLAKU protiv BOSNE I HERCEGOVINE

(Aplikacija br. 56666/12)

PRESUDA

STRASBOURG

26.05.2016. godine

Ova presuda je konačna ali su u njoj moguće redakcijske izmjene.

U predmetu Šlaku protiv Bosne i Hercegovine,

Evropski sud za ljudska prava (Peti odjel), zasjedajući kao odbor u sljedećem sastavu:

Khanlar Hajiyeu, *predsjednik*,

Faris Vehabović,

Carlo Ranzoni, *sudije*,

i Milan Blaško, *zamjenik registrara Odjela*,

nakon vijećanja bez prisustva javnosti, dana 3.05.2016. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena navedenog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je povodom aplikacije (br. 56666/12) protiv Bosne i Hercegovine koju je Sudu podnio državljanin Bosne i Hercegovine, g. Samir Šlaku („aplikant“), prema članu 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda („Konvencija“), dana 8.08.2012. godine.

2. Aplikant je dobio odobrenje predsjednika da se sam zastupa (pravilo 36. stav 2. Pravila Suda). Vladu Bosne i Hercegovine („vlada“) zastupala je zamjenik zastupnika, gđa Z. Ibrahimović.

3. Aplikant se žalio zbog toga što nema pravo kandidature na izborima za Dom naroda i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine jer nije pripadnik nijednog „konstitutivnog naroda“. On se poziva na član 3. Protokola br. 1 uz Konvenciju sam po sebi i u vezi sa članom 14. Konvencije, te na član 1. Protokola br. 12.

4. Dana 2.09.2013. godine aplikacija je dostavljena vladi.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Aplikant je rođen 1963. godine i živi u Sarajevu.

6. Aplikant je pripadnik albanske nacionalne manjine u BiH. On aktivno učestvuje u društvenom i političkom životu zemlje.

7. Dana 26.08.2010. godine aplikant je dobio pisanu potvrdu Centralne izborne komisije da u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine pripadnici nacionalnih manjina nemaju pravo kandidature za Predsjedništvo i Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

8. Pregled relevantnog domaće prava dat je u presudi *Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine* ([GC], br. 27996/06 i 34836/06, ESLJP 2009). Naime, Ustav Bosne i Hercegovine pravi razliku između „konstitutivnih naroda“ (osobe koje se izjašnjavaju kao Bošnjaci¹, Hrvati² i Srbi³) i „ostalih“ (pripadnici nacionalnih manjina i osobe koje se ne izjašnjavaju kao pripadnici bilo koje određene skupine zbog toga što žive u mješovitom braku, što su im roditelji pripadnici različitih naroda, ili iz drugih razloga).

9. U bivšoj Jugoslaviji, o etničkoj pripadnosti odlučivala je sama osoba, po principu samoodređenja. Dakle, nije se zahtijevalo ispunjavanje nekih objektivnih kriterija kao što je poznavanje određenog jezika ili pripadanje određenoj religiji. Nadalje, nije se zahtijevalo prihvatanje od strane drugih pripadnika te etničke grupe. S obzirom na to da Ustav ne sadrži odredbu u pogledu određivanja etničke pripadnosti, može se reći da se smatralo da je dovoljno tradicionalno samoodređenje osobe.

10. U skladu s Ustavom (članovi IV stav 1. i V), samo osobe koje se izjašnjavaju kao pripadnici jednog od „konstitutivnih naroda“ imaju pravo da se kandidiraju za Dom naroda i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.

11. Dana 29.06.2010. godine Ustavni sud Bosne i Hercegovine („Ustavni sud“) oglasio se nenadležnim za razmatranje pritužbe o diskriminaciji u vezi s nemogućnošću da se apelant kandidira za Predsjedništvo zbog svoje nacionalne pripadnosti (odluka br. AP 1945/10). Apelant u tom predmetu pozvao se direktno na presudu *Sejdić i Finci*.

III. RELEVANTNI DOKUMENTI VIJEĆA EVROPE

12. Komitet ministara Vijeća Evrope, vršeći svoju nadzornu funkciju u smislu odredbe člana 46. stav 2. Konvencije, usvojio je tri privremene rezolucije u vezi s implementacijom presude *Sejdić i Finci* (vidi dokumente br. CM/ResDH(2011)291, M/ResDH(2012)233 i CM/ResDH(2013)259),

¹ Bošnjaci su se nazivali Muslimanima do rata 1992-95. Naziv „Bošnjaci“ treba razlikovati od naziva Bosanci koji se koristi kako bi označio državljane Bosne i Hercegovine bez obzira na njihovo etničko porijeklo.

² Hrvati su etnička skupina čiji pripadnici mogu biti porijeklom iz Hrvatske ili iz drugih bivših sastavnih republika SFRJ, uključujući i Bosnu i Hercegovinu. Naziv „Croat“ (i kao imenica i kao pridjev - na engleskom jeziku - prim.prev.) obično se koristi kada se misli na pripadnike etničke skupine, bez obzira na njihovo državljanstvo; treba ga razlikovati od naziva „Croatian“ koji se obično odnosi na državljane Hrvatske.

³ Srbi su etnička skupina čiji pripadnici mogu biti porijeklom iz Srbije ili iz drugih bivših sastavnih republika SFRJ, uključujući i Bosnu i Hercegovinu. Naziv „Serbin“ (na engleskom jeziku „Serb“, i kao imenica i kao pridjev- prim.prev.) obično se koristi kada se misli na pripadnike etničke skupine, bez obzira na njihovo državljanstvo; treba ga razlikovati od naziva „Srbijanac“ koji obično označava državljane Srbije.

čiji su relevantni dijelovi ponovljeni u presudi *Zornić protiv Bosne i Hercegovine* (br. 3681/06, tačka 12, 15.07.2014). Komitet ministara je pozvao vlasti i političke lidere Bosne i Hercegovine da poduzmu potrebne mjere u cilju otklanjanja diskriminacije onih koji se nisu izjasnili kao pripadnici jednog od konstitutivnih naroda kako bi se mogli kandidirati za Dom naroda i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, te da Ustav i izborni zakon usaglase sa zahtjevima Konvencije bez bilo kakvog daljeg odgađanja.

13. Dana 4.12.2014. godine, na svojoj 1214. sjednici, Komitet ministara je ponovno ispitao stanje implementacije presude *Sejdić i Finci* i donio sljedeću odluku:

„Zamjenici ministara

1. su konstatare sa dubokom zabrinutošću i razočarenjem da su izbori koji su održani u Bosni i Hercegovini 12.10.2014. godine provedeni prema istom regulatornom okviru za koji je Europski sud utvrdio da je diskriminirajući;

2. su stoga pozvali vlasti i političke lidere u Bosni i Hercegovini da daju novi poticaj svojim nastojanjima, a posebno da intenziviraju svoje napore kako bi brzo postigli konsenzus o sadržaju ustavnih i zakonodavnih izmjena u cilju otklanjanja diskriminacije zasnovane na etničkoj pripadnosti prilikom izbora za Predsjedništvo i Dom naroda Bosne i Hercegovine, te da osiguraju usvajanje neophodnih izmjena kao prioritetno pitanje;

3. su pozvali vlasti da u punoj mjeri iskoriste spremnost Vijeća Europe da pruži svu potrebnu pomoć i potporu kako njima, tako i političkim liderima u Bosni i Hercegovini u njihovim nastojanjima da implementiraju predmetnu presudu;

4. su odlučili da nastave razmatrati ovo pitanje na svojoj 1229. sjednici (u šestom mjesecu 2015. godine) (DH) u svjetlu informacije koju će dostaviti vlasti Bosne i Hercegovine.“

PROPISI

I. NAVODNE POVREDE ČLANA 14. KONVENCIJE, ČLANA 3. PROTOKOLA br. 1 I ČLANA 1. PROTOKOLA br. 12

14. Aplikant se žali zbog nemogućnosti da se kandidira za Dom naroda i Predsjedništvo zbog svoga albanskog porijekla, što po njegovom mišljenju predstavlja rasnu diskriminaciju. On se poziva na član 14. Konvencije, član 3. Protokola br. 1 i član 1. Protokola br. 12.

Član 14. Konvencije glasi:

„Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj Konvenciji osigurava se bez diskriminacije po bilo kojem osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza s nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.“

Član 3. Protokola br. 1 propisuje:

„Visoke ugovorne strane obavezuju se da u odgovarajućim vremenskim intervalima održavaju slobodne izbore tajnim glasanjem, pod uvjetima koji osiguravaju slobodno izražavanje mišljenja naroda pri izboru zakonodavnih tijela.“

Član 1. Protokola br. 12 uz Konvenciju glasi:

„1. Uživanje svih prava utvrđenih zakonom osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili drugi status..

2. Niko ne smije biti diskriminiran od strane javnih tijela po bilo kojem osnovu poput onih navedenih u stavu 1.“

A. Dopuštenost

1. Strane

15. Vlada navodi da aplikacija nije kompatibilna sa Konvencijom *ratione personae*: Bosna i Hercegovina se ne može smatrati odgovornom za sporne ustavne odredbe budući da je Ustav Bosne i Hercegovine dio međunarodnog ugovora, Daytonskog sporazuma.

Nadalje, vlada ističe da aplikant nije aktivno uključen u politički život odgovorne države. Stoga ne može tvrditi da je „žrtva“ povreda koje navodi. Konačno, vlada ističe da aplikant nije iskoristio raspoloživa domaća pravna sredstva, a posebno apelaciju Ustavnom sudu, za svoje pritužbe.

16. Aplikant osporava ove navode. On posebno ističe da se u svom porodičnom i profesionalnom životu uvijek bavio promoviranjem i očuvanjem albanske tradicije, kulture i jezika. Radeći u Odjelu za zaštitu prava i suradnju sa nacionalnim manjinama pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, uvijek je bio aktivno uključen u rad na promoviranju i poboljšanju položaja manjina. Također, otac aplikanta jedan je od osnivača Kluba Albanaca u Bosni i Hercegovini.

2. Ocjena Suda

(a) Kompatibilnost *ratione personae*

17. U citiranoj presudi *Sejdić i Finci*, Sud je smatrao da, ostavljajući po strani pitanje da li se tužena država može smatrati odgovornom za donošenje osporavanih ustavnih odredbi, ona se svakako može smatrati odgovornom što se one još uvijek održavaju na snazi. (ibid., tačka 30; vidi također *Zornić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 3681/06, tačka 16, 15.07.2014). Sud stoga odbija prethodni prigovor vlade pod ovom tačkom.

(b) Status žrtve

18. Kada je riječ o drugom prigovoru, Sud je u presudi *Sejdić i Finci* ispitao status žrtve aplikanta i zaključio da, s obzirom na njihovo aktivno

učešće u javnom životu, oni mogu tvrditi da su žrtve navodne diskriminacije (ibid., tačka 29, i *Zornić*, citirana gore, tačka 17). Sud ne vidi razloga da odstupi od ovakvog zaključka u predmetnom slučaju, te stoga odbija drugi prethodni prigovor vlade.

(c) Iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava

19. U pogledu prigovora vlade da aplikant nije podnio apelaciju Ustavnom sudu, Sud ponavlja da je u citiranoj presudi *Zornić*, tačka 2.1, utvrdio da apelacija Ustavnom sudu ne predstavlja djelotvoran pravni lijek koji je aplikantica trebala iscrpiti za pritužbe u ovom predmetu. U tim okolnostima, Sud je smatrao da se ne može prihvatiti prigovor vlade koji se odnosi na neiscrpljivanje domaćih pravnih sredstava. Sud ne vidi razloga da odstupi od ovakvog zaključka u predmetnom slučaju, te stoga odbija treći prethodni prigovor vlade.

3. Zaključak

20. Sud konstatira da aplikacija nije očigledno neosnovana u smislu člana 35. stav 3. (a) Konvencije. Sud također napominje da ona nije nedopuštena ni po bilo kojem drugom osnovu. Stoga se ona mora proglasiti dopuštenom.

B. Meritum

1. Navodi aplikanta

21. Aplikant navodi da mu unatoč tome što je državljanin Bosne i Hercegovine Ustav uskraćuje svako pravo da se kandidira na izborima za Dom naroda i Predsjedništvo po osnovu njegove rasne/etničke pripadnosti (Sud je utvrdio da etnička diskriminacija predstavlja oblik rasne diskriminacije u predmetu *Timishev protiv Rusije*, br. 55762/00 i 55974/00, tačka 56, ESLJP 2005-XII). Neizvršavanjem presude u predmetu *Sejdić i Finci* Bosna i Hercegovina je nastavila isključivati etničke manjine iz političkog učešća i zastupljenosti na najvišem državnom nivou.

2. Navodi vlade

22. Vlada je navela da je postojeća ustavna struktura u Bosni i Hercegovini uspostavljena mirovnim sporazumom koji je uslijedio nakon jednog od najrazornijih sukoba u novijoj evropskoj historiji. Njegov krajnji cilj bila je uspostava mira i dijaloga između tri glavne etničke skupine – „konstitutivnih naroda“. Vlada smatra da sporne ustavne odredbe, kojima se isključuje mogućnost kandidiranja osoba koje se ne izjašnjavaju kao pripadnici jednog od „konstitutivnih naroda“ za Dom naroda i Predsjedništvo, treba ocjenjivati imajući u vidu taj kontekst. Vlada tvrdi da još nije sazrelo vrijeme za politički sistem koji bi jednostavno odražavao

vladavinu većine, posebno imajući u vidu značaj jednonacionalnih političkih partija i nastavka djelovanja međunarodne administracije u Bosni i Hercegovini.

23. Vlada dalje navodi da je „pasivno“ biračko pravo pripadnika „konstitutivnih naroda“ također ograničeno kada je riječ o izborima za Dom naroda i Predsjedništvo. Bošnjačke i hrvatske članove Doma naroda biraju bošnjački i hrvatski članovi Doma naroda Parlamenta Federacije. Srpske članove bira Narodna skupština Republike Srpske. Prema tome, nema neposrednih izbora za Dom naroda. Nadalje, na izborima za Predsjedništvo primjenjuje se ograničenje zasnovano na principu teritorijalnosti: bošnjačkog i hrvatskog člana Predsjedništva biraju glasači s teritorije Federacije Bosne i Hercegovine, dok srpskog člana Predsjedništva biraju glasači iz Republike Srpske.

3. Ocjena Suda

24. Diskriminacija porazumijeva različit tretman osoba u sličnim situacijama bez objektivnog i razumnog opravdanja. „Bez objektivnog i razumnog opravdanja“ znači da različit tretman ne slijedi „legitiman cilj“ ili da ne postoji „razuman odnos proporcionalnosti između primijenjenih sredstava i cilja koji se nastoji postići“ (vidi, među mnogim izvorima, *Hämäläinen protiv Finske* [GC], br. 37359/09, tačka 108, ESLJP 2014). Polje slobodne procjene neke države članice u ovoj oblasti će varirati u zavisnosti od okolnosti, predmetne stvari, te konteksta predmeta (ibid., tačka 109).

25. Sud također ponavlja da je isti termin „diskriminacija“ koji se pojavljuje u članu 14, upotrijebljen također i u članu 1. Protokola br. 12. Bez obzira na razliku između ovih odredbi u pogledu njihovog opsega, namjera je bila da značenje ovog termina u članu 1. Protokola br. 12 bude identično njegovom značenju u članu 14. (vidi tačku 18. Obrazloženja uz Protokol br. 12). Sud ne vidi razloga da odstupa od tumačenja „diskriminacije“ utvrđenog u jurisprudenciji koja se odnosi na član 14. prilikom primjene istog pojma prema članu 1. Protokola br. 12 (vidi *Sejdić i Finci*, tačka 55, i *Ramaer i Van Willigen protiv Holandije* (odl.), br. 34880/12, 23.10.2012, tačke 88-91; i *Zornić*, citirana gore u tekstu, tačka 27).

(a) U pogledu Doma naroda Bosne i Hercegovine

26. Aplikant se poziva na član 14. Konvencije u vezi sa članom 3. Protokola br. 1, član 3. Protokola br. 1 sam po sebi, i član 1. Protokola br. 12. Sud će prvo ispitati ovu pritužbu prema članu 14. u vezi sa članom 3. Protokola br. 1. Nadalje, budući da je test za član 14. i član 1. Protokola br. 12 isti (vidi tačku 25. ove presude), Sud smatra svrsishodnim da istovremeno razmotri ovu pritužbu prema članu 1. Protokola br. 12.

27. Sud je već utvrdio u presudi *Sejdić i Finci* da izbori za Dom naroda Bosne i Hercegovine spadaju u domen člana 3. Protokola br. 1 (ibid., tačke 40. i 41). Prema tome, član 14. Konvencije u vezi sa članom 3. Protokola br. 1 primjenjuje se u predmetnom slučaju.

28. Sud zapaža da prema Ustavu samo osobe koje se izjašnjavaju kao pripadnici jednog od „konstitutivnih naroda“ (Bošnjaci, Hrvati i Srbi) imaju pravo da se kandidiraju za Dom naroda Bosne i Hercegovine. Aplikant, koji je pripadnik albanske nacionalne manjine i koji ne želi da se izjasni kao pripadnik „konstitutivnog naroda,“ zbog toga je isključen iz ovog prava (vidi *Sejdić i Finci*, citirana gore, tačka 45).

29. Predmetni slučaj je stoga identičan slučaju *Sejdić i Finci* u kojem je Sud zaključio da ove ustavne odredbe dovode do diskriminirajućeg različitog postupanja, suprotnog članu 14, u vezi sa članom 3. Protokola br. 1 (ibid., tačka 50). Prema tome, a iz razloga detaljno obrazloženih u presudi *Sejdić i Finci* (tačke 47-49), Sud zaključuje da je došlo do povrede člana 14. u vezi sa članom 3. Protokola br. 1, te do povrede člana 1. Protokola br. 12, zbog kontinuirane nemogućnosti da se aplikant kandidira na izborima za Dom naroda Bosne i Hercegovine.

30. S obzirom na utvrđenje iz prethodnih tačaka, Sud smatra da nije potrebno posebno ispitivati da li također postoji i povreda člana 3. Protokola br. 1 samog po sebi kada je riječ o izborima za Dom naroda.

(b) U pogledu Predsjedništva Bosne i Hercegovine

31. Aplikant se poziva samo na član 1. Protokola br. 12.

32. Sud je u presudi *Sejdić i Finci* već utvrdio da se član 1. Protokola br. 12 primjenjuje na izbore za Predsjedništvo Bosne i Hercegovine (ibid., tačka 54).

33. Aplikantovo etničko porijeklo i nepripadanje „konstitutivnom narodu“ također ga onemogućuje da se kandidira za Predsjedništvo. Već je utvrđeno da isti ustavni preduvjet predstavlja diskriminirajuće različito postupanje suprotno članu 14. u vezi sa članom 3. Protokola br. 1, kao i članu 1. Protokola br. 12 kada je riječ o izborima za Dom naroda (vidi tačku 29. ove presude), a osim toga, pojam diskriminacije iz člana 14, kao i iz člana 1. Protokola br. 12, treba tumačiti na isti način (vidi tačku 25. ove presude). U presudi *Sejdić i Finci* (ibid., tačka 56.) Sud je već našao da su ustavne odredbe koje oduzimaju aplikantima pravo da se kandidiraju na izborima za Predsjedništvo diskriminirajuće i suprotne članu 1. Protokola br. 12. Sud ne vidi nijedan razlog da odstupi od te prakse u predmetnom slučaju.

34. Prema tome, došlo je do povrede člana 1. Protokola br. 12 u pogledu aplikantove nemogućnosti da se kandidira na izborima za Predsjedništvo.

II. PRIMJENA ČLANA 46. KONVENCIJE

35. Sud smatra primjerenim da ovaj predmet razmotri u odnosu na član 46. Konvencije, kako je učinio i u citiranoj presudi *Zornić* (tačke 38-43). Član 46. u relevantnom dijelu glasi:

„1. Visoke ugovorne strane obavezuju se da će se povinovati konačnim presudama Suda u svakom predmetu u kojem su strana u postupku.

2. Konačna presuda Suda dostavlja se Komitetu ministara koji će vršiti nadzor nad njenim izvršenjem...“

36. Sud podsjeća da član 46. Konvencije, tumačen u svjetlu člana 1. nameće pravnu obavezu odgovornoj državi da pod nadzorom Komiteta ministara implementira odgovarajuće generalne i/ili individualne mjere kako bi aplikantu osigurala pravo za koje je Sud našao da je povrijeđeno. Takve mjere se također moraju poduzeti i u pogledu drugih osoba koje se nalaze u istoj poziciji kao i aplikant, posebno rješavanjem problema koji su doveli do takvog utvrđenja Suda (vidi, *Scozzari i Giunta protiv Italije* [GC], br. 39221/98 i 41963/98, tačka 249, ESLJP 2000 VIII; *Assanidze protiv Gruzije* [GC], br. 71503/01, tačka 198, ESLJP 2004-II; *Karanović protiv Bosne i Hercegovine*, br. 39462/03, tačka 28, 20.11.2007; *Čolić i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, br. 1218/07 et al., tačka 17, 10.11.2009; i *Greens M.T. protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 60041/08 i 60054/08, tačka 106, ESLJP 2010 (izvaci)).

37. Sud se dalje poziva na svoje utvrđenje u presudi *Sejdić i Finci* da ustavne odredbe zbog kojih se aplikanti ne mogu kandidirati na izborima za Dom naroda i za Predsjedništvo Bosne i Hercegovine dovode do diskriminirajućeg različitog postupanja, suprotnog članu 14. u vezi sa članom 3. Protokola br. 1, kao i članu 1. Protokola br. 12. Sud naglašava da je povreda koja je utvrđena u predmetnom slučaju direktna posljedica propusta vlasti odgovorne države da usvoje mjere kojima bi osigurale poštivanje presude u predmetu *Sejdić i Finci*. Propust odgovorne države da donese ustavne i zakonodavne prijedloge kako bi okončala postojeću neusaglašenost Ustava i izbornog zakona sa članom 14., članom 3. Protokola br. 1, te članom 1. Protokola br. 12, ne samo da predstavlja otežavajuću okolnost kada je riječ o odgovornosti te države prema Konvenciji za sadašnje ili prošlo stanje stvari, već također predstavlja prijetnju za buduću učinkovitost mehanizma Konvencije (vidi *Greens i M.T.*, citirana gore, tačka 111).

38. U skladu sa članom 46. stav 2, nadzor nad presudom *Sejdić i Finci* trenutno vrši Komitet ministara koji je redovno razmatrao dešavanja u zemlji i zahtijevao brzo okončanje postojeće situacije nepoštivanja obaveza. Komitet ministara je uvijek smatrao da je potrebno usvojiti određeni broj izmjena Ustava Bosne i Hercegovine i njenog izbornog zakona kako bi se izvršila ova presuda. Komitet ministara je usvojio tri privremene rezolucije i jednu odluku kojom se vlasti Bosne i Hercegovine pozivaju da poduzmu sve

potrebne korake na potpunom izvršenju te presude, usvajanjem neophodnih mjera s ciljem otklanjanja diskriminacije protiv onih koji nisu pripadnici konstitutivnih naroda prilikom kandidiranja na izborima za Dom naroda i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, te da svoj Ustav i izborni zakon usaglase sa zahtjevima Konvencije bez bilo kakvog daljeg odgađanja (vidi tačke 12. i 13. ove presude; vidi također Rezolucije br. 1701(2010), 1725(2010) i 1855(2012), kao i Preporuku br. 2025(2013) Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope).

39. U svjetlu dugotrajnog kašnjenja do kojega je već došlo, Sud, kao i Komitet ministara, želi snažno ohrabriti razrješenje ove situacije na najbrži i najdjelotvorniji način koji bi bio u skladu s garancijama iz Konvencije (uporedi, *Greens i M.T.*, citirana gore, tačka 112).

40. U presudi *Sejdić and Finci* Sud je istaknuo da je u vrijeme donošenja spornih ustavnih odredbi, na terenu došlo do vrlo krhkog primirja, te da je cilj tih odredbi je bio da se zaustavi brutalni sukob obilježen genocidom i „etničkim čišćenjem“ (vidi *ibid.*, tačka 45). Priroda sukoba je bila takva da je bila potrebna saglasnost „konstitutivnih naroda“ kako bi se osigurao mir (*ibid.*). Međutim sada, više od osamnaest godina nakon završetka tragičnog sukoba, ne može postojati bilo kakav razlog za zadržavanje spornih ustavnih odredbi. Sud očekuje da će se bez daljeg odgađanja osmisliti demokratsko rješenje. Imjući u vidu potrebu da se osigura efikasna politička demokratija, Sud smatra da je došlo vrijeme za politički sistem koji će svakom građaninu Bosne i Hercegovine omogućiti da se kandidira na izborima za Predsjedništvo i Dom naroda Bosne i Hercegovine, bez diskriminacije zasnovane na etničkoj pripadnosti, i bez davanja posebnih prava konstitutivnim narodima uz isključivanje manjina ili građana Bosne i Hercegovine.

III. PRIMJENA ČLANA 41. KONVENCIJE

41. Član 41. Konvencije glasi:

„Ukoliko Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije ili njenih Protokola, te ukoliko zakonodavstvo visoke ugovorne strane o kojoj je riječ omogućuje samo djelomično obeštećenje, Sud će, po potrebi, odrediti pravičnu naknadu oštećenoj strani.“

A. Odšteta

42. Aplikant je postavio zahtjev od 128.250,72 eura (EUR) na ime materijalne štete (razlika između mjesečne plaće člana Doma naroda i aplikantove sadašnje mjesečne plaće tokom posljednje četiri godine). On je također zahtijevao 20.000 eura na ime nematerijalne štete.

43. Stanovište vlade je da su ti zahtjevi neopravdani.

44. Sud ne uviđa bilo kakvu uzročno-posljedičnu vezu između utvrđene povrede i navedene materijalne štete, te stoga odbija taj zahtjev. U pogledu nematerijalne štete, Sud smatra da u svjetlu svih okolnosti ovog predmeta, utvrđenje povrede predstavlja dovoljan pravni lijek za svaku štetu koju je aplikantu nanijela nemogućnost kandidature za Dom naroda i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine (vidi *Sejdić i Finci*, citirana gore, tačka 63).

B. Troškovi i izdaci

45. Aplikant zahtijeva 1.414 eura za svoje troškove i izdatke. On je, međutim, podnio ovaj zahtjev nakon isteka utvrđenog roka. S obzirom na to, te činjenicu da je aplikantu odobreno da se sam zastupa, Sud smatra da nema osnova za dosuđivanje naknade po ovoj stavci (vidi *Brincat protiv Italije*, 26.11.1992, tačka 29, Serija A br. 249-A, i *Stamoulakatos protiv Grčke (br.2)*, 26.11.1997, tačka 53, *Izveštaji o presudama i odlukama 1997-VII*).

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO,

1. *Proglašava* aplikaciju dopuštenom;
2. *Presuđuje* da je došlo do povrede člana 14. Konvencije u vezi sa članom 3. Protokola br. 1, u odnosu na nemogućnost aplikanta da se kandidira na izborima za Dom naroda Bosne i Hercegovine;
3. *Presuđuje* da je došlo do povrede člana 1. Protokola br. 12 u odnosu na nemogućnost aplikanta da se kandidira na izborima za Dom naroda Bosne i Hercegovine;
4. *Presuđuje* da nema potrebe ispitivati istu pritužbu prema samom članu 3. Protokola br. 1;
5. *Presuđuje* da je došlo do povrede člana 1. Protokola br. 12 u odnosu na nemogućnost aplikanta da se kandidira na izborima za Predsjedništvo Bosne i Hercegovine;
6. *Presuđuje* da utvrđenje povrede po sebi predstavlja dovoljnu pravičnu naknadu za svaku nematerijalnu štetu koju je aplikant pretrpio;
7. *Odbija* preostali dio aplikantovog zahtjeva za pravičnu naknadu.

Sačinjeno na engleskom jeziku i objavljeno u pisanoj formi dana 26.05. 2016. godine, u skladu s pravilom 77. stavovi 2. i 3. Pravila Suda.

Milan Blaško
zamjenik registrara

Khanlar Hajiyev
predsjednik